

Universal Xalqaro Ilmiy Jurnal

Jurnalning bosh sahifasi: <https://universaljurnal.uz>

Universal International Scientific Journal

e-ISSN: [30660-1540 \(online\)](https://doi.org/10.30660/1540)

Year: 2024 Issue: 1 Volume: 9

Published: 12.12.2024 <https://universaljurnal.uz>

International indexes

GOOGLE SCHOLAR

CROSSREF (OAK BAZA)

ZENODO

OPEN AIRE

EUROPUB

RESEARCHGATE (OAK BAZA)

SJIF

Tuxtaboyeva Feruza Muratovna.,
Ahmadjonova Aziza Asqarbek qizi.,
Hoshimova Maftuna Rashidjon qizi
Andijon davlat universiteti
Uzbekistan

feruzatoxtaboyeva1971@gmail.com

BAKTERIYALARDAN POLISAXARIDLARNI AJRATIB OLISH

Abstract: This article reviews the classification of polysaccharides, their isolation and purification, mechanisms of action, and antibacterial activity. The main goal of this study is to create an empirical basis for studying the antibacterial properties of polysaccharides.

Keywords: bacteria, capsule, endotoxin, extraction, glycan, polysaccharide, purification.

Annotatsiya: Ushbu tezisda polisaxaridlarning tasnifi, ularni ajratish va tozalash, ta'sir qilish mexanizmlari va antibakterial faollik ko'rib chiqiladi. Ushbu tadqiqotning asosiy maqsadi polisaxaridlarning antibakterial xususiyatlarini o'rganish uchun empirik asos yaratishdir. Hayvon hujayralari gen muhandisligi kelajakda biotexnologik rivojlanishning muhim yo'nalishlaridan biri sifatida xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: bakteriyalar, kapsula, endotoksin, ekstraktsiya, glukan, polisaxarid, tozalash.

Аннотация: В статье рассмотрена классификация полисахаридов, их выделение и очистка, механизмы действия и антибактериальная активность. Основная цель данного исследования – создание эмпирической основы для изучения антибактериальных свойств полисахаридов.

Ключевые слова: бактерия, капсула, эндотоксин, экстракция, гликан, полисахарид, очистка.

Language: Uzbek

Citation: Tukhtaboyeva , F., Ahmadjonova , A., & Hoshimova , M. (2024). ISOLATION OF POLYSACCHARIDES FROM BACTERIA. Universal International Scientific Journal, 1(9), 121–124. Retrieved from <https://universaljurnal.uz/index.php/jurnal/article/view/1228>

Doi: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14473155>

Oziq-ovqat tarkibidagi ba'zi patogen bakteriyalar inson salomatligi va xavfsizligiga potentsial tahdid soladi. Hozirgi vaqtda antibakterial dorilarning uzoq davom etishi va noto'g'ri qo'llanilishi bakterial qarshilikning kuchayishiga olib keldi, ko'p dori-darmonlarga chidamli shtammlar sezilarli darajada oshdi. Biroq, bu antibakterial dorilarning klinik samaradorligi cheklangan. Ko'p dori-darmonlarga chidamli shtammlarning paydo bo'lishiga qarshi kurashish uchun innovatsion antibakterial dori-darmonlarni tadqiq qilish va amalga oshirish uchun darhol talab mavjud [1].

Polisaxaridlar turli xil kimyoviy tuzilmalar bilan tavsiflangan tabiiy polimerlar bo'lib, odatda shakar zanjirlari yoki yoyilib ketgan tuzilmalar bilan bog'langan o'n yoki undan ortiq monosaxaridlarni o'z ichiga oladi. Ular, asosan, o'simliklar, hayvonlar va mikroorganizmlarda uchraydi. Umumiy o'simlik polisaxaridlariga pektin, kraxmal va

sellyuloza kiradi. Hayvonlarning umumiy polisaxaridlariga geparin, gialuron kislotasi va xondroitin sulfat kiradi [2].

Umumiy mikrobial polisaxaridlarga *Ganoderma lucidum* , ksantan saqich va *Lentinan* kiradi. Polisaxaridlarning molekulyar og'irligi, funktsional guruhlari va ekstraktsiya usullari kabi bir qator omillar ularning antibakterial samaradorligiga ta'sir qiladi. Tabiiy polisaxaridlar biologik faolligini optimallashtirish uchun sulfatlanish, fosforlanish va selenni qo'shish kabi kimyoviy modifikatsiyadan o'tadi. Polisaxaridning bioaktivligi mahalliy va xalqaro ilmiy hamjamiyatlarda keng o'rganilgan. Bu juda muhim, chunki u nafaqat antitumor, antibakterial antioksidant immunomodulyatsiya, ichak florasini tartibga solish va yallig'lanishga qarshi ta'siri, shuningdek, teratogenlikni, sintetik kimyoviy moddalarning toksikligini va potentsial

kanserogenlikni kamaytirishda qo'llaniladi [3].

Polisaxaridlar gramm-manfiy va gramm-musbat bakteriyalarga qarshi o'ziga xos antibakterial faollikni namoyish etadi. Ular osonlik bilan foydalanish mumkin, toksik emas va tibbiyot va oziq-ovqatda yangi antibakterial vositalar sifatida keng foydalanish uchun katta imkoniyatlarga ega. Polisaxaridlarning antibakterial faolligining mexanizmlari murakkabdir [4]. Polisaxaridlar, birinchi navbatda, hujayra membranasi va hujayra devorining yaxlitligini buzish, biofilm shakllanishini inhibe qilish, bakterial metabolizmga ta'sir qilish, oqsil sintezini buzish va ozuqa moddalarining o'zlashtirilishiga to'sqinlik qilish orqali antibakterial ta'sir ko'rsatadi. Antibiotiklar ko'pincha antibakterial vositalar sifatida ishlatiladi, ammo antibiotiklardan noto'g'ri foydalanish nafaqat dori-darmonlarga chidamli genlarning rivojlanishiga olib keladi, balki ichak mikroflorasi muvozanatini buzgan holda inson salomatligiga ham zarar etkazadi. Aksincha, polisaxaridlar ichak mikroflorasi uchun xavfsiz, samarali va toksik bo'lmagan hisoblanadi [5].

Oldingi tadqiqotlarga asoslanib, polisaxaridlar tabiiy makromolekulyar moddalar sifatida murakkab tuzilishga ega va ularning biologik faolligi to'liq tushunilmagan.

Polisaxaridlar va ularning hosilalari antibakterial vositalar va materiallar sifatida turli xil ilovalarni namoyish etadi [6]. Polisaxaridlarning antibakterial potentsialini yanada tushuntirish va yangi antibakterial vositalarni ishlab chiqish uchun ushbu maqola polisaxaridlarni toifalarga ajratish, izolyatsiya qilish va tozalash, ularning antibakterial mexanizmlari, antibakterial ta'sirga ta'sir qiluvchi elementlar va antibakterial dorilarda polisaxaridlardan foydalanishga qaratilgan. Ushbu tadqiqot antibakterial xususiyatlarga ega polisaxaridlarni keyingi tadqiq qilish uchun kontseptual asosni taklif qiladi [7].

Polisaxaridlar 10 dan ortiq monosaxaridlarni birlashtiruvchi glikozid birikmalaridan tashkil topgan polimerlardir. Ular tirik organizmlarning muhim tarkibiy qismlari bo'lib, immunitetni rag'batlantiruvchi, saratonga qarshi va antibakterial xususiyatlar kabi ko'plab biologik xususiyatlarga ega. Polisaxaridlarning ikkita shakli mavjud: ko'p turdagi monosaxarid molekulalaridan tashkil topgan heteropolisaxaridlar va faqat bitta turdagi monosaxarid molekulalaridan tashkil topgan homopolisaxaridlar. Polisaxaridlar o'simliklarda, hayvonlarda, mikroorganizmlarda keng tarqalgan. Qayerdan kelganiga qarab, ularni uch toifaga ajratish mumkin: mikrob, o'simlik va hayvon polisaxaridlari [8].

XULOSA

Polisaxaridlar hayvonlar, o'simliklar va mikroorganizmlarda ko'p uchraydigan murakkab makromolekulalardir. Polisaxaridlar turli xil biologik xususiyatlarni namoyish etadi, ularning antibakterial qobiliyati klinik foydalanish uchun potentsialni ko'rsatadi. Polisaxaridlarning ekstraktsiyasi, tozalanishi va molekulyar og'irligi ularning biologik samaradorligiga ta'sir qilishi mumkin. Shuning uchun ularni ajratib olish, ajratish va tozalash uchun mos texnikani qo'llash juda muhimdir.

Polisaxaridlarni ajratib olish va tozalashda keng qo'llaniladigan usullarga Sevag usuli, makrog'ovak qatronlar ustunli xromatografiyasi, fraksiyonel cho'ktirish va ion almashinadigan ustunlar xromatografiyasi kiradi. Polisaxaridlar biologik faolligini oshirish uchun sulfatlanish, ultratovush

degradatsiyasi va karboksimetilatsiyani o'z ichiga olgan modifikatsiyadan o'tishi mumkin. Polisaxaridlar biofilm shakllanishiga to'sqinlik qilib, hujayra ichidagi metabolik yo'llarga aralashib, plazma membranalari va hujayra devorlarining yaxlitligini buzish va qo'ziqorin oqsilining ifodalanishini inhibe qilish orqali antibakterial xususiyatlarni namoyish etadi. Polisaxaridlar xilma-xil va ko'p, bu ularning antibakterial xususiyatlarini o'rganishni muhim qiladi. Ushbu sharh polisaxaridlarni ekstraktsiyalash, izolyatsiya qilish va tozalash bilan bog'liq metodologiyalarni, shuningdek ularning antibakterial samaradorligi va mexanizmlariga ta'sir qiluvchi omillarni o'z ichiga oladi. Ushbu tadqiqot polisaxaridlarning antibakterial xususiyatlarini o'rganish uchun fundamental nazariy asos yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. I.Y.Hayitov Biotexnologiya asoslari 2010 39-bet
2. X.M.Komilov, M.M.Rahimov, D.Yu.Odilbekova Biotexnologiya asoslari Toshkent 2010 353-bet
3. N.A.Xo'jamshukurov, M.S.Toshmuxamedov, Nurmuxamedova V.Z. Biotexnologiya asoslari Toshkent 2013 54-bet
4. Davronov.Q.D Sanoat mikrobiologiyasi Toshkent 2012 176-179 betlar
5. Matthias Ullrich Bacterial Polysaccharides
6. www.researchgate.net
7. www.sciencedirect.com
8. www.usgs.gov